

România în Primul Război Mondial

(România in the First World War)

Dan CARBARĂU

Abstract: *The participation of our country in the First World War was the subject of many fierce disputes not only centered around the common man, but also the politicians and diplomats. The most important problems that had to be discussed by the country's ruling class with the future allies were those regarding the conditions in which Romania had to enter the war, but also the place our country had to fill at the peace treaty table. In this article the emphasis is placed on the military campaigns which the Romanian Army fought during the two years of war but also the way that Romania's desires came to be.*

Keywords: *First World One, Romanian Campaign, Main Battles in 1916-1917.*

Implicarea țării noastre în Primul Război Mondial a fost subiectul unor aprige dispute atât la nivelul omului de rând cât și la nivel politic și diplomatic. Cele mai importante probleme care trebuiau discutate de către conducerea politică a țării cu viitorii aliați erau cele care priveau condițiile în care România trebuia să intre în război dar și locul pe care țara noastră trebuia să-l ocupe la masa tratatelor de pace. Accentul cade, în acest articol pe campaniile militare pe care armata română le-a dus de-a lungul celor doi ani de război.

Implicarea țării noastre în Primul Război Mondial a fost subiectul unor aprige dispute atât la nivelul omului de rând, cât și la nivel politic și

diplomatic. În România acelor vremuri simpatia mării majorități a populației nu putea fi orientată către Puterile Centrale câtă vreme Transilvania se găsea sub dominația austro-ungarilor. La nivelul clasei politice însă lucrurile erau mult mai complicate. În primul rând datorită Regelui Carol I care provenea din casa domnitoare a Prusiei și ale cărui simpatii erau îndreptate către țara sa de origine. Dar, Regele Carol I nu era singur de această parte a baricadei fiind susținut și de câțiva importanți oameni politici ai vremii (P.P. Carp, T. Maiorescu, Al. Marghiloman etc.). În al doilea rând, și cu o pondere cu mult mai mare decât o puteau avea simpatiile regelui, era Tratatul de

alianță pe care România îl încheiase, încă în 1883, cu Puterile Centrale. Deși de existența tratatului nu știau decât o mână de oameni politici români, acesta lega țara noastră de Germania și Austro-Ungaria. Este adevărat că tratatul fiind unul defensiv, stipula implicarea României în conflict doar în cazul în care una dintre celelalte două semnatare ar fi fost atacate, nu se putea aplica în cazul de față atâta timp cât austro-ungarii atacaseră primii. De partea cealaltă Antanta, putea oferi reîntregirea țării, obiectivul fundamental al unei eventuale implicări românești în conflict.

Negocierile, care de partea României l-au avut ca protagonist pe prim-ministrul de atunci, Ionel Brătianu, au fost deosebit de dificile și sinuoase. Fără îndoială, obiectivul principal al lui Brătianu fiind reîntregirea țării el nu putea fi de partea Puterilor Centrale. Totuși, „*principala problemă diplomatică a lui Brătianu era aceea de a negocia cu Antanta o alianță care să asigure că România își va atinge obiectivele în cazul participării la război, dar și să evite o ruptură cu Puterile Centrale*”¹.

Încă de la începutul războiului, Brătianu a încheiat două acorduri de neutralitate cu Italia și Rusia cea de-a doua fiind de acord ca în schimbul unei neutralități binevoitoare a României să recunoască dreptul acesteia din urmă de a anexa provinciile aflate sub dominație austro-ungară.

Deși aliații au fost tentați, încă de la începutul războiului, de fi de acord

cu toate cererile lui Brătianu, pretenția acestora de intrare imediată în conflict a României a fost respinsă de premierul român în baza argumentului că țara noastră nu era pregătită să facă față unui asemenea conflict, pe de o parte din cauza lipsei de pregătire și a lipsei de echipament a armatei, pe de alta, din cauza poziției strategice deosebit de expuse a României. Într-adevăr, intrarea în război, de partea Puterilor Centrale a Bulgariei, în octombrie 1915, deschidea perspectiva ca țara noastră să fie nevoită să ducă un război pe două fronturi fapt care, la momentul acela, ar fi însemnat prăbușirea României.

La începutul anului 1916 când negocierile dintre România și Antanta au fost reluate acestea au fost lungi și tensionate în ciuda îmbunătățirii situației de pe cele două fronturi europene în favoarea Antantei care obținuse câteva succese importante (rezistența înverșunată a francezilor la Verdun, redresarea armatei italiene, ofensiva britanică pe Somme – în Vest și ofensiva lui Brusilov – în Est). În fața presiunii tot mai mari pe care Aliații o exercitau asupra României dar și datorită succeselor pe care Brusilov le obținea în fața austro-ungarilor (armata rusă amenința să intre singură în Ungaria), Brătianu a hotărât să implice țara în război. Totuși, el punea trei condiții pe care Aliații trebuiau să le îndeplinească: asigurarea armatei române cu muniția necesară, pornirea unei ofensive aliate pe toate fronturile și protejarea de către aceștia a graniței de sud a României.

În plus, la negocieri, Brătianu a mai pus două condiții care aveau ca scop o întărire a poziției României în tabăra aliată: pe de o parte, el cerea să nu fie încheiată o pace separată între Aliții și Puterile Centrale până când pretențiile teritoriale ale României nu erau satisfăcute, pe de alta, România urma ca la congresul de pace ce avea să încheie războiul să se afle pe o poziție de egalitate cu învingătorii.

Doriința deosebită a liderilor Antantei ca România să intre în război a făcut ca aceștia să se declare de acord cu toate cerințele formulate de premierul român deși știau, chiar de la început, că acestea nu puteau fi îndeplinite. Astfel, din perspectivă militară, din cauza condițiilor de transport foarte proaste pe care le putea oferi România, dar și a intervențiilor armatei țariste – care încetineau de multe ori fluxul de transport – aprovizionarea cu muniții și material de război a armatei române a rămas deficitară pe tot parcursul campaniei militare desfășurate în anul 1916. Ofensiva împotriva Bulgariei pe care trebuia să o declanșeze armata anglo-franceză din Grecia nu a avut forța necesară de a fixa armata bulgară departe de granițele României, iar participarea substanțială cu oameni și material a armatei ruse la apărarea Dobrogei nu s-a ridicat niciodată la nivelul așteptărilor. Din perspectiva diplomatică, acceptarea celor două clauze cerute de Brătianu pentru statutul României la încheierea războiului avea să ridice numeroase probleme la Conferința de Pace de la Paris din 1919.

În vara lui 1916, la intrarea în război, România a angajat un număr impresionant de soldați și ofițeri, 800.000 mobilizați și 400.000 în rezervă, ceea ce reprezenta aproximativ 30%² din totalul masculin al populației țării. Cu toate acestea, armata română avea de înfruntat un număr foarte mare de probleme pe care, la data intrării țării în război nu avea cum să le rezolve. În primul rând, înzestrarea cu echipament de luptă modern. Într-adevăr, pe lângă faptul că erau depășite, armele individuale erau și insuficiente față de numărul de oameni mobilizați. Din punctul de vedere al armelor grele, artilerie de câmp sau grea, situația era și mai rea armata română neavând nici pe departe o înzestrare echivalentă cu cea a inamicului. La fel de rea era situația și la dotarea cu mitraliere care, mai ales în cazul unităților mobilizate ad-hoc erau în număr foarte mic sau chiar deloc.

Nici din punct de vedere al cadrelor de comandă lucrurile nu erau mai bune. Astfel, mobilizarea unui număr foarte mare de soldați a făcut ca dotarea subunităților cu cadre de comandă să fie puternic deficitară la toate gradele. În plus, mulți dintre ofițerii aflați pe front erau rezerviști și nu aveau o pregătire militară adecvată, iar cei care erau activi nu aveau cunoștințe despre modul în care se ducea războiul modern. Pe de altă parte, mulți dintre comandanții superiori ai armatei se făceau remarcăți mai ales în saloanele mondene și politice ale capitalei decât în fruntea unităților, fapt

normal dacă ținem seama de cum era organizat sistemul de promovare în funcții și avansare din armata română a vremii. Această lipsă de competență avea să se facă puternic resimțită pe front unde incompetența multor comandanți a dus la suportarea unui număr foarte mare de pierderi de vieți omenești.

În ceea ce-i privea pe soldații de rând aceștia erau, în cea mai mare majoritate a lor proveniți din țărani. Mai mult de jumătate dintre aceștia nu știau să scrie și să citească, dar *„își iubeau foarte mult țara și erau foarte supuși fiind obișnuiții cu greutățile și sacrificiul”*³. În fine, nici din punct de vedere tactic situația nu era mai bună. Chiar dacă comandanții superiori și teoreticienii armatei cunoșteau existența noilor arme – în special al artileriei și mitralierelor, rolul acestora pe front era considerat nesemnificativ, accentul fiind pus în continuare pe atacul frontal la baionetă al infanteriei⁴. În plus, în structura de comandă a armatei române se păstra încă un puternic sistem centralist, gradul de independență acordat ofițerilor aflați în prima linie fiind unul foarte mic. Aceasta ducea la o scădere a mobilității unităților, o întârziere foarte mare la transmiterea și executarea ordinelor și la irosirea unor momente în care o mai mare libertate de acțiune acordată comandanților de subunități ar fi putut aduce avantaje tactice importante.

Din punct de vedere strategic, în 1914 România, care era parte a tratatului de alianță cu Puterile Centrale

încheiat în 1883, avea ca principal inamic Rusia. În concordanță cu această situație planurile de operațiuni ale armatei române erau orientate preponderent spre est. După cele două războaie balcanice Ion I.C. Brătianu a cerut Marelui Stat Major Român să ia în calcul și posibilitatea declanșării unor operațiuni militare împotriva Austro-Ungariei. Așa au luat naștere mai multe versiuni ale unei implicări a României într-un conflict cu Puterile Centrale, cea mai cunoscută dintre ele fiind denumită „Ipoteza B”. Dat fiind contextul internațional, cu trecerea Bulgariei de partea Puterilor Centrale, această versiune prevedea ca grosul armatei române să treacă Carpații într-o puternică ofensivă împotriva efectivelor austro-ungare existente în Transilvania. La granița de sud, unde urmau să fie desfășurate efective mult mai puțin importante, armata trebuia să se găsească în defensivă, principala ei sarcină fiind aceea de a apăra țara de o posibilă invazie bulgară. Varianta finală a planului de război al României, denumită „Ipoteza Z”, a fost definitivată în vara lui 1916, și era fundamental diferită de cea inițială. Astfel, Ipoteza Z avea două faze: o primă fază o constituia acțiunea ofensivă spre Transilvania. Acesteia îi era alocată cea mai mare parte a armatei și avea ca obiectiv pătrunderea cât mai adâncă în Transilvania. Cea de-a doua parte, care avea în vedere frontul de sud, era, inițial, defensivă, până la sosirea în Dobrogea a trupelor țariste, urmând, odată această

etapă împlinită, să se transforme într-o acțiune ofensivă care, plecând de la capetele de pod românești din Silistra și Turtucaia, trebuia să avanseze pe teritoriu bulgar⁵. Ipoteza Z transforma deci radical planul de operații al armatei române implicând-o pe aceasta la o acțiune ofensivă desfășurată pe două fronturi, ceea ce, la dotarea și pregătirea armatei de la acea vreme putea, și avea, să ridice foarte multe probleme.

Declanșate la 27 august operațiunile militare ale armatelor române (Armata I, a II-a și de Nord) alocate ofensivei spre Transilvania au fost încununete de succese nesperate. Așa cum se bănuia, Puterile Centrale nu avea detașate, la granița cu România, unități importante, ceea ce a făcut ca înaintarea pe care trupele române au realizat-o în primele zile ale campaniei să fie spectaculoasă. Primirea entuziastă făcută de românii din Transilvania și ușurința înaintării au creat, printre ofițeri și trupă, o stare periculoasă de automulțumire care avea să aibă consecințe nefaste.

Lucrurile, din nefericire, au evoluat total diferit pe frontul sudic unde situația s-a prezentat cu totul altfel decât în planurile inițiale. Pentru a răspunde ofensivei românești din Transilvania trupele germano-bulgaro-turce, aflate sub comanda feldmareșalului Mackensen, au pregătit o puternică lovitură de răspuns care viza atacul asupra fortificațiilor românești de la Turtucaia, Silistra și Bazargic. Ofensiva inamicului a avut rezultate finale chiar mai bune decât își imaginase inițial

Mackensen din cauza mai multor factori. În primul rând, trupele care compuneau Armata a III-a română, dislocată în zonă, erau dintre cele mai slabe, în al doilea rând, înzestrarea cu armament modern a acestora era total insuficientă, în al treilea rând, trupele rusești care ar fi trebuit să sprijine defensivă românească erau departe de a face față situației atât din punctul de vedere al soldaților dar și al ofițerilor, și, în fine, nici comandanții marilor unități românești nu erau pregătiți să reziste unei acțiuni de luptă dusă după regulile războiului modern. În aceste condiții ofensiva germano-bulgară declanșată la începutul lunii septembrie avea să dea peste cap întreaga apărare românească din zonă și, în doar câteva zile, să ocupe întregul Cadrilater amenințând, prin trecerea Dunării, în mod direct Bucureștiul.

Reacția românească în fața acestei lovituri a fost una de consternare. Nimeni nu se aștepta ca, în condițiile bune în care se desfășurase până atunci campania din Transilvania, lucrurile să se schimbe atât de drastic. O primă consecință pentru România a înfrângerii suferite în sud a fost aceea că a provocat mai întâi, prin transferul de trupe, o scădere a ritmului înaintării în Transilvania iar, mai apoi, trecerea trupelor românești din acea zonă în defensivă. O a doua consecință, mult mai gravă a fost acceptarea planului propus de Averescu – manevra de la Flămânda – de a recâștiga inițiativa în sud. Acest plan, căruia i s-a opus generalul Prezan, a primit girul rege-

lui dar și pe cel al prim-ministrului. Averescu, a trecut în mod energic la executarea planului dar nu a ținut cont de doi factori foarte importanți: în primul rând, zona prin care trupele române trebuiau să treacă Dunărea era o zonă expusă inundațiilor, în al doilea rând nu s-a asigurat o bună protecție a podului de pontoane peste care trebuia trecut fluviul.

Primele unități românești au început traversarea Dunării pe 30 septembrie 1916 dar, fiind transportate în ambarcațiuni nu aveau asupra lor decât provizii și muniție foarte puțină. Construcția podului de pontoane deși începută în aceeași zi a fost atacată de aviația germană ceea ce a dus la întârzierea construcției. Când, pe 2 octombrie, podul a fost deschis vremea s-a stricat și ploaia, căzută în mari cantități, a făcut imposibilă trecerea dincolo a artileriei grele și a proviziilor pentru trupele române. În plus, în aceeași zi și-au făcut apariția și navele flotei austriece de pe Dunăre care au ținut sub foc constant podul de pontoane și au îngreunat și mai mult sarcina unităților române. În aceste condiții, dar mai ales pe fondul temerii că distrugerea podului ar fi izolat trupele noastre trecute pe malul bulgăresc, Averescu a autorizat suspendarea operațiunii⁶.

Manevra de la Flămânda avea să grăbească, prin consecințele ei, prăbușirea frontului din Muntenia, pierderea capitalei și retragerea guvernului și a familiei regale în Moldova. De fapt, eșecul Manevrei de la Flămânda a fost mai degrabă benefic

armatei române care, dacă ofensiva reușea, ar fi rămas cu multe mari unități prinse în Bulgaria. Este adevărat că operațiunea putea să și reușească dacă forțele românești ar fi trecut pe malul bulgăresc dar, chiar și în aceste condiții, ea nu ar fi avut o deosebită importanță strategică. Într-adevăr, încă din septembrie forțele germane au trecut la concentrarea de trupe experimentate pe frontul din Transilvania în ideea trecerii la ofensivă și recucerirea teritoriilor ocupate de români. Doar prin mutarea unităților de la Dunăre către nord s-a reușit apărarea trecătorilor din Carpați și, implicit, o retragere reușită a armatei române din Ardeal.

Trecerea Carpaților de către forțele austro-germane și ofensiva din sud de sub comanda lui Mackensen au pecetluit soarta Munteniei. Deși soldații români s-au apărat peste tot cu îndârjire superioritatea materială și de comandă a armatei inamice a fost hotărâtoare. Pierderea Bucureștiului a determinat retragerea guvernului, a familiei regale și a armatei în Moldova și înlocuirea celei mai mari părți a trupelor destinate apărării frontului cu unități noi venite din Rusia.

Asupra operațiunilor militare întreprinse de România în prima parte a campaniei istoricul N. Iorga face o deosebită critică tuturor factorilor implicați în declanșarea și, mai ales, pregătirea conflictului. Într-adevăr, dacă din punctul de vedere al alegerii momentului în care România a intrat în război, marele istoric recunoaște că s-a făcut sub presiunea

Aliatilor, mai departe el are cuvinte grele la adresa conducătorilor militari și politici care au fost direct răspunzători de ceea ce s-a întâmplat pe parcursul campaniei din 1916. Astfel, deși Iorga nu se ridică împotriva participării noastre la război, el critică, conducătorii politici, în special primul ministru despre a cărui viziune, care considera că participarea României la lupte va fi doar o parte secundară a unei, mult mai importante diplomații⁷, spune că era influențată de opinia generală că războiul se va termina curând. Critică, de asemenea, și unele decizii ale premierului care numise la conducerea armatei unii comandanți incompetenți⁸ – cazul generalului Crăiniceanu – critică și starea de pregătire și înzestrare a armatei și a comandanților acesteia numiți pe alte criterii decât cele ale competenței militare, dar critică, mai ales, starea morală a clasei politice din România acelor vremuri, clasă politică gata oricând, să-și servească mai ales propriile interese decât pe cele ale țării⁹.

Frontul s-a stabilizat la începutul anului 1917 atât din cauza venirii iernii cât și din cauza stării de epuizare în care se aflau soldații armatei inamice. Pe lângă acestea, multe unități germano-austro-ungare au fost transferate pe alte fronturi unde situația militară a Puterilor Centrale era dificilă. În plus, revoluția din martie 1917 care avusese loc în Rusia dădea speranțe conducătorilor germani că o pace separată cu Rusia ar fi putu fi posibilă. Pe acest fond, trupele germane care operau în România au

primit ordin să se abțină de la atacuri sau acțiuni care ar fi putu perturba negocierile.

Din ianuarie 1917, timp de șase luni, frontul din Moldova s-a menținut liniștit permițând armatei române, sub supravegherea generalului Berthelot și a Misiunii Militare Franceze, să înceapă un amplu program de pregătire și înzestrare în vederea reluării luptelor în vara lui 1917.

Luptele din sudul Moldovei, purtate pe parcursul verii lui 1917 pot fi împărțite în două etape: o prima parte a constat în ofensiva armatei româno-ruse de la Mărăști și s-a desfășurat între 24 iulie și 1 august, cea de-a doua parte a reprezentat răspunsul germano-austro-ungar la ofensiva de la Mărăști și s-a desfășurat în perioada august-septembrie 1917.

Bătălia de la Mărăști a avut ca scop scoaterea din luptă a Armatei a IX-a germane și recucerirea satului Mărăști, poziție cheie pentru o mai bună așezare a frontului românesc. Deși inamicul era informat de iminența unui atac a considerat că forțele de care dispunea în zonă erau suficiente pentru a face față ofensivei române. Cu toate acestea, cu sprijinul artileriei grele, care a executat un foc de atac asupra primelor linii germane, infanteria română a reușit străpungerea frontului în mai multe locuri provocând pierderi grele și retrageri grăbite ale inamicului. Ofensiva româno-rusă a fost atât de viguroasă încât a pus în pericol întregul front deținut de inamic în zona Nămolosa – Focșani. În urma acestei ofensive

inamicul a fost nevoit să mobilizeze de urgență rezerve pentru stabilizarea frontului. În cele din urmă, considerând că obiectivul ofensivei fusese atins, la 1 august 1917, Averescu a dat ordinul de încetare a luptelor.

Ofensiva de la Mărăști, dincolo de rearanjarea liniei frontului și de unele câștiguri teritoriale a însemnat, așa cum mărturisea chiar Averescu, „prima victorie adevărată din istoria armatei române moderne”¹⁰. Această ofensivă a arătat faptul că, dacă erau dotați cu armament modern și instruiți în conformitate cu cerințele noului tip de război, soldatul român se putea bate de la egal la egal cu oricare armată din lume. De asemenea, victoria de la Mărăști a însemnat și un puternic sprijin pentru moralul trupelor noastre care au văzut că germanii puteau fi învinși. Pentru Puterile Centrale această bătălie a însemnat reducerea luptelor pe alte fronturi în vederea acoperirii pierderilor suferite și, mult mai important, a însemnat o reducere a potențialului de șoc pregătit în vederea contraofensivelor plănuite de la Mărășești și Oituz¹¹.

Succesul românesc de la Mărăști avea să schimbe planurile OHL (Oberste Heeresleitung – Înaltul Comandament al Armatei germane), reorientând plănuita ofensivă a lui Mackensen, inițial orientată spre est, către vest cu intenția pe de o parte, de a bloca ofensiva română, pe de alta, de a sprijini forțele austro-ungare puternic zdruncinate.

Contraatacul german s-a orientat către două direcții: una spre

Mărășești și una spre Oituz. Obiectivul Armatei a IX-a, de sub comanda lui Mackensen era acela de a ataca flancul stâng al Armatei a II-a române urmând ca, după ce i-ar fi învins pe români Armata a IX-a germană să facă joncțiunea, la Oituz, cu celelalte forțe germano-austro-ungare care operau acolo. Anihilarea Armatei a II-a române ar fi permis forțarea Siretului și stabilirea unui vast cap de pod german pe linia Mărășești-Tecuci¹².

Ofensiva spre Mărășești trebuia să înceapă pe 6 august chiar dacă întregul efectiv german prevăzut să intre în luptă nu era concentrat în totalitate. Prima parte a bătăliei, constatând din încercarea armatei germane de a cuceri Mărășeștiul, s-a lovit de rezistența îndârjită a soldaților români care s-au opus spargerii frontului preconizată de Mackensen. După ce primul val al atacului german a fost oprit, bătălia de la Mărășești a constat în atacuri germane și contraatacuri române până în data de 12 august când o puternică ofensivă germană a dat peste cap defensiva rusă și a reușit să ocupe Panciu, amenințând Muncelul. În fața acestei situații Marele Cartier General Român a hotărât suplimentarea forțelor care se aflau în defensivă și trecerea la contraatac. Desfășurată pe data de 19 august ofensiva română a surprins inamicul prin forța ei și a reușit să recucerească o bună parte a pozițiile pierdute până atunci. După această dată, singura operațiune germană care merită consemnată a fost cuce-

rirea Muncelului dar, deși armata română a contraatacat cu hotărâre poziția nu a mai putut fi recucerită după cum nici alte încercări germane de înaintare nu au mai putu fi realizate. În aceste condiții, pe fondul pierderilor deosebite suferite dar și al scoaterii din dispozitivul de luptă, al mai multor unități germane, atacurile de la Mărășești au fost sistate pe data de 3 septembrie.

Bătălia de la Mărășești a fost o victorie defensivă care a fost adesea comparată, păstrând desigur proporțiile, cu Bătălia de la Verdun. Această victorie defensivă poate fi considerată cea mai importantă victorie a armatei române pe parcursul Primului Război Mondial, ea contribuind la păstrarea frontului și împiedicarea trupelor germano-austro-ungare să cucerească Moldova¹³.

Cea de-a doua parte a contraofensivei germane a fost orientată către Oituz având ca obiective pătrunderea pe valea Trotușului și anihilarea flancului drept al Armatei a II-a române aflate în depresiunea Soveja. Dacă ar fi reușit, această operațiune ar fi putut duce, prin joncțiunea marilor unități germano-austro-ungare care operau în sudul Moldovei și în Bucovina, la ocuparea întregii Moldove.

În această zonă era desfășurat Corpul XL armată rus a cărui receptivitate față de mesajele pacifiste sosite din țară și, deci, lipsa unei dorințe combative erau bine cunoscute comandanților inamici. În această situație MCG român a luat în considerare înlocuirea acestui corp de armată cu unități românești.

Bătălia de la Oituz a început la 8 august 1917 și a adus cu sine mai multe succese locale ale inamicului care a reușit să se apropie de Târgu Ocna. În aceste condiții și puternic presat de MCG Averescu decide să aducă întăriri care să refacă pierderile suferite de forțele române în prima fază a ofensivei. Trupele române, însumând două batalioane ale Diviziei 1 Cavalerie au reușit, până în 12 august, oprirea ofensivei inamice, trecând, pe 13 august, alături și de forțe ale armatei ruse, la o puternică ofensivă. Chiar dacă, inițial, s-au reușit unele progrese ofensiva româno-rusă s-a lovit de rezistența forțelor inamice și a trebuit să dea înapoi. Averescu a insistat ca atacul să continue chiar dacă fusese înștiințat de către comandanții din teren că nu aveau trupele pregătite pentru un asemenea acțiune. Contraatacurile românești care nu au adus rezultate deosebite, au fost deosebit de scump plătite și au generat tensiuni deosebite între generalul Averescu și MCG, Prezan reproșându-i primului proasta conducere a operațiunii precum și pierderile nejustificat de mari.

Ultima parte a bătăliei a fost purtată între 18 și 22 august dar, cu toate insistențele inamicului frontul românesc nu a putu fi spart. Pierderile foarte mari suferite de inamic dar și nevoia de a muta unități pe alte fronturi a făcut ca încercarea de a pătrunde în Moldova să fie stopată.

Bătăliile purtate de-a lungul verii lui 1917 au reprezentat, pentru comandamentul german și austro-ungar o mare dezamăgire¹⁴. Deși au adus

mai multe câștiguri tactice, din punct de vedere strategic aceste operațiuni au însemnat un eșec întrucât „armatele ruso-române nu au fost înfrânte, iar Moldova nu a fost ocupată”¹⁵. Mai mult, obiectivul general, cel de a scoate România din război nu a putut fi atins decât mai târziu și din cauze independente de statul român. Sacrificiile soldaților români din vara anului 1917 au adus armatei române bine meritate elogi din partea conducerii Aliate și au ajutat țara noastră să-și recapete credibilitatea în fața Aliților după campania dezastruoasă din anul precedent. Rezistența eroică a armatei române a obligat inamicul la trecerea pe poziții defensive, împiedicând avansarea spre Ucraina și au contribuit la fixarea, pe frontul din Moldova, unor importante unități germane care ar fi fost mult mai necesare pe alte teatre de operații. În fine, la fel de important a fost și impactul pe care victoriile din 1917 le-au avut atât asupra moralului populației dar și al soldaților înșiși care au realizat rolul lor în menținerea suveranității țării, pe de o parte, dar și forța pe care o reprezentau la nivel național, pe de alta¹⁶. Pe termen lung aceste bătălii au intrat în mentalul colectiv al românilor, iar localitățile unde s-au purtat acestea au devenit locuri ale memoriei ale poporului român.

Operațiunile militare de anvergură de pe frontul românesc s-au încheiat la începutul toamnei lui 1917. Atenția comandanților militari ai Puterilor Centrale era concentrată asupra operațiilor de anvergură care

se duceau pe Frontul de Vest fapt pentru care transferul de trupe către aceste teatre de operații a continuat. Menținerea statu-quoului de pe frontul din Moldova a durat până în noiembrie 1917 când, noua putere de la Moscova a declarat încheierea armistițiului cu Puterile Centrale. Această hotărâre a făcut ca ambele flancuri ale armatei române, apărute de armate rusești să fie descoperite. Deși la MCG român au fost întreprinse acțiuni care să prevină o prăbușire completă a frontului rusesc, acestea nu puteau acoperi întregul front care ar fi trebuit apărat doar de armata română. În aceste condiții partea română s-a văzut nevoită să înceapă și ea discuțiile preliminare legate de semnarea unui armistițiu cu Puterile Centrale. După mai multe discuții, forma finală a armistițiului a fost semnată pe 9 decembrie 1917.

În același timp situația existentă în marile unități rusești care se găseau pe teritoriul României a început să se degradeze din ce în ce mai mult, la conducerea unităților fiind puse comitete ale soldaților și ofițerilor revoluționari. Sub conducerea acestora actele de indisciplină și anarhie s-au înmulțit transformând fostul aliat într-un adevărat inamic. Presat de situație MCG român a fost nevoit să ceară părăsirea de către armata rusă a teritoriului României. Aceasta trebuia făcută în ordine, fără acte de provocare sau rebeliune din partea armatei ruse. În marea lor majoritate soldații ruși au respectat condițiile de retragere impuse dar au existat și excepții. Acolo unde a fost

nevoie intervenția în forță a trupelor române a fost promptă și a restabilit cu repeziciune ordinea.

Ascensiunea la putere a bolșevicilor a produs probleme grave și în Basarabia situația de aici putând să amenințe întreaga stabilitate a frontului românesc. În aceste condiții MCG a autorizat intervenția armatei în Basarabia. Misiunea trupelor române de aici era aceea de a reinstaura ordinea la Chișinău și asigurarea căii ferate Bender-Socola. Cum această intervenție nu a fost suficientă pentru a restabili ordinea în întreaga zonă MCG a autorizat intervenția mai multor mari unități românești pentru a preveni preluarea puterii la nivelul provinciei de către bolșevici.

Deplasarea de unități românești de pe linia frontului și ieșirea Rusiei din război au dat posibilitatea Puterilor Centrale să ceară clarificarea deplină a poziției României. Conștienți de faptul că armata română nu putea apăra singură un front atât de întins, factorii politici din conducerea țării au început să tatoneze terenul în vederea încheierii unei păci cu Puterile Centrale. Astfel, la sfârșitul lui ianuarie era trimis la Mackensen un delegat al armatei române, generalul Lupescu, care se întâlnește cu mareșalul la Focșani. Acesta îi declară că „*Puterile Centrale nu au abuzat până acuma de superioritatea lor, fiindcă poartă viitorului României un interes deosebit*”¹⁷.

La presiunea venită din partea acestora, guvernul Brătianu demisiona, la 7 februarie 1918, fiind înlocuit, cu un guvern condus de gene-

ralul Averescu. Numirea acestuia în fruntea guvernului avea ca argumente pe de o parte, faptul că el nu era om politic, pe de alta, ca militar de carieră el nu aducea atingere liniei politice pe care o avea de urmat România. Principala sarcină a lui Averescu era aceea de a semna un acord preliminar de pace cu Puterile Centrale. Dar, așa cum sublinia I.G. Duca, adevărata misiune încredințată de rege lui Averescu, la preluarea de către acesta a mandatului, a fost aceea de a tergiversa cât mai mult cu puțință semnarea acordului¹⁸.

Condițiile dure de pace impuse de Puterile Centrale i-au fost imputate lui Averescu despre care se spunea că fusese prea îngăduitor la negocieri. Ca atare, regele îi va cere demisia și-i va încredința, cu acordul lui Brătianu, sarcina formării unui nou guvern lui Al. Marghiloman despre care se spera că va putea îmblânzi condițiile de pace impuse României. Guvernul Marghiloman, instalat pe 5 martie 1918, a fost somat de autoritățile de ocupație să încheie Tratatul de la Buftea care a fost semnat doar parțial (condițiile economice și cele teritoriale nu au intrat în această primă parte). Deși foarte dure, mai ales cele teritoriale cerute de unguri, concesiile pe care România la făcea au fost revizuite mai ales în urma opoziției acerbe a lui Marghiloman. Partea a doua a tratatului a fost semnată în 26 martie 1918 și a fost considerat de către Puterile Centrale punctul de la care România nu mai putea relua lupta. În chiar a doua zi de la semnarea

acordului trupele germane staționate pe teritoriul României au început deplasarea către Frontul de Vest pentru a putea lua parte la ofensiva de primăvară declanșată de către Ludendorff.

Această ofensivă a fost ultima încercare făcută de Puterile Centrale de a câștiga bătălia din vest. Începută la sfârșitul lui martie, a durat până la începutul lui august 1918 și a însemnat pierderea deplină a inițiativei pe Frontul de Vest. În România, refuzul regelui Ferdinand I de a ratifica Tratatul de la București crescând frustrarea germanilor care erau hotărâți să declanșeze o ofensivă care să pună capăt acestei situații. Plănuita ofensivă trebuia să avanseze pe trei direcții: către nordul Moldovei trebuiau să opereze forțele lui Mackensen din Transilvania și din nordul Bucovinei forțele austro-ungare. Cum la data la care se plănuia această ofensivă situația Puterilor Centrale în vest era critică, Kaizerul Karl a anulat implicarea trupelor austro-ungare în operațiune. Întrucât o ofensivă susținută doar de germani nu putea avea mari șanse de reușită, întreaga operațiune a fost anulată.

De aici înainte, lucrurile au început să se precipite. Pe 15 septembrie forțele Aliate declanșau ofensiva în zona Salonicului. Atacul a dat peste cap forțele bulgare care s-au retras în dezordine forțând, în mai puțin de trei săptămâni, Bulgaria să ceară armistițiul. Prăbușirea Bulgariei a dat semnalul pentru remobilizarea armatei române care a început la

sfârșitul lui septembrie. Pe parcursul lunii octombrie 1918 au fost discuții aprinse asupra posibilității reintrării în război a României. Această posibilitate îl neliniștea în mod special pe Mackensen ale cărui forțe încercau să facă față ofensivei Aliate de pe Dunăre. Mareșalul trebuia să aibă în vedere posibilitatea ca România să se alătore Antantei prinzându-i astfel forțele din două direcții. Aceasta ar fi însemnat cu siguranță distrugerea forțelor germane din est câtă vreme armata lui Mackensen nu dispunea de material de greu luptă, iar soldații erau slab echipați și în vârstă.

La sfârșitul lui octombrie lucrurile intrau în faza finală pentru Puterile Centrale. Pierderea inițiativei era evidentă pe toate fronturile și, în plus, în fața marilor pierderi suferite forțele germano-austro-ungare nu mai aveau de unde aduce întăriri. În aceste condiții forțele austro-ungare semnau, la 4 noiembrie, armistițiul cu Italia care obliga trupele germane să evacueze Italia și Balcanii. Această situație putea, să provoace haos în urma lipsei de autoritate ce avea să urmeze retragerii germane și impunea prezența trupelor române în teritoriul eliberat.

Pe 6 noiembrie, guvernul Marghiloman a fost înlocuit cu guvernul condus de generalul Coandă. La insistențele lui Berthelot România declara, la 10 noiembrie, război Germaniei, revenind în rândurile Antantei cu 24 de ore înainte de încheierea operațiunilor pe Frontul de Vest.

Note

- ¹ Glenn E. Torrey,, *România în Primul Război Mondial*, Meteor Publishing, București, 2014, p. 22.
- ² *Ibidem*, p. 29, *apud*. Costică Prodan, Dumitru Preda, *The Romanian Army during the First World War*, București, Univers Enciclopedic, 1998.
- ³ *Ibidem*, p. 30.
- ⁴ *Ibidem*, p. 32.
- ⁵ *Ibidem*, pp. 38-39.
- ⁶ *Ibidem*, pp. 98-104.
- ⁷ Nicolae Iorga, *Supt trei regi*, București, 1932, p. 219.
- ⁸ *Ibidem*, p. 217.
- ⁹ *Ibidem*, p. 229.
- ¹⁰ *Ibidem*, p.227.
- ¹¹ *Ibidem*.
- ¹² *Ibidem*, p. 228.
- ¹³ *Ibidem*, p. 254.
- ¹⁴ *Ibidem*, p. 271.
- ¹⁵ *Ibidem*, p. 272.
- ¹⁶ *Ibidem*, p. 274.
- ¹⁷ I.G. Duca, *Amintiri politice*, Jon Dumitru Verlag, Munchen, 1982, vol. III, p. 61.
- ¹⁸ *Ibidem*, p. 66.

Bibliografie

Lucrări cu caracter general și special:

- IORGA, Nicolae, *Supt trei regi, istorie a unei lupte pentru un ideal moral și national*, București, 1932.
- LUDENDORFF, Erich *My War Memories*, vol. II Hutchinson&Co., London, fd,
<https://archive.org/stream/mywarmemories19102lude#page/614/mode/2up> .
- PRODAN, Costică, Preda, Dumitru, *The Romanian Army during the First*

- World War*, București, Univers Enciclopedic, 1998.
- ROMMEL, Erwin, *Attacks*, Athena Press, Inc., Vienna, Virginia, 1979.
- TORREY, Glenn E., *România în Primul Război Mondial*, Meteor Publishing, București, 2014.

Memorii:

- DUCA, I.G., *Amintiri politice*, Jon Dumitru Verlag, Munchen, 1982.